

*Promjena uloge arhiva u komunikaciji s korisnicima na primjeru Državnog arhiva u Zadru* obrađuje komunikaciju Arhiva s korisnicima kroz njegovu povijest, od prvih zaposlenih arhivista i propisa toga doba koji su ograničavali pristup spisima. Arhiv se držao samo kao izvor dokaza o privilegijama i imovinskim pravima državnih službenika, općina, crkava i privatnih osoba. Korisnici onodobnog arhiva jesu vlada i tužiteljstva, sudovi, Intendanca i državni uredi. U drugoj polovini 19. st. pojavljuju se povjesničari kao korisnici arhivskoga gradiva, a nakon Drugoga svjetskog rata postupno se povećava broj korisnika, kao posljedica gospodarskoga i kulturnoga preporoda i demokratizacije društva. Razrađena je i tipologija korisnika. Osim klasičnoga gradivo se koristi i na druge načine: u javnim programima, izložbama, izdanjima, suradnji s medijima. Prikazan je utjecaj informacijsko-komunikacijskih tehnologija, sustava ARHiNET-a, digitalizacije gradiva arhiva te komunikacijski ciljevi, za koje autor drži da se trebaju temeljiti na potrebama korisnika.

Posljednje i najopsežnije poglavlje *Istraživanje komunikacijskog senzibiliteta arhivističke zajednice Državnog arhiva Zadar* daje opći uvid u komunikaciju arhiva s korisnicima. Provedene su ankete preko anonimnih upitnika za korisnike i arhiviste o zadovoljstvu korisnika uslugama arhiva, preferencijama korisnika, zanimanju i dostupnosti informacija. Na stratificiranom uzorku od 199 ispitanika primijenjene su četiri vrste upitnika: upitnik za korisnike prijamnog odjela, upitnik za studente, upitnik za profesore Sveučilišta u Zadru i upitnik za arhiviste. Dobiveni se rezultati se ne mogu generalizirati, no svojevrsni su pokazatelj trenutnoga stanja i odnosa u komunikaciji Arhiva s korisnicima. Potvrđene su hipoteze istraživanja da Arhiv ujedinjuje komunikacijsku i kustodijalnu ulogu, da zadovoljava potrebe svojih korisnika, ali je isto tako izvjesno da će uvođenjem informacijskih tehnologija i elektroničkoga gradiva doći do promjena komunikacijskog identiteta. Pavelin zaključuje da se istraživanjem došlo i do spoznaje da arhivistička zajednica Državnog arhiva u Zadru nema još sasvim jasnu viziju kako poboljšati komunikaciju s korisnicima te u lokalnoj zajednici razviti veću prepoznatljivost. Aktualna nužnost izrade nacionalnih i regionalnih korisničkih studija proizlazi iz potrebe drugačijega promatranja na arhivski posao, koji bi više trebao biti koncentriran na korisnike nego na gradivo.

Angelika Milić

*Kako do urejenih, varnih in hitro dostopnih dokumentov v zdravstvenih ustanovah: zbornik predavanj o varstvu dokumentacije v zdravstvenih ustanovah, dne 18.6.2012 v Arhivu RS.* Ljubljana : Arhivsko društvo Slovenije, 2012. 100 str.

U zborniku *Kako do urejenih, varnih in hitro dostopnih dokumentov v zdravstvenih ustanovah* (*Kako do organiziranih, zaštićenih i brzo dostopnih dokumenata*

u zdravstvenim ustanovama) objavljeni su tekstovi predavanja sa seminara o zaštiti dokumentacije zdravstvenih ustanova, održana u Arhivu Republike Slovenije 18. lipnja 2012. u organizaciji Arhiva i Arhivskoga društva Slovenije. Kako doznajemo iz kratkog uvoda Marije Grabnar, voditeljice međuarhivske stručne skupine za istraživanje pitanja zdravstva i socijalne zaštite, ovaj seminar jedan je u nizu edukativnih programa organiziranih za djelatnike u zdravstvenim i socijalnim ustanovama od osnivanja stručne skupine 2007. Svrha je objavljivanja zbornika dosegnuti te dati teorijske i praktične savjete za rad svima onima koji se na edukativne programe ne odazivaju, ali se svakodnevno susreću s pitanjima zaštite i upravljanja dokumentacijom.

Naslov zbornika upućuje kako je riječ o predavanjima koja otvaraju i odgovaraju na specifična pitanja u svezi s upravljanjem i zaštitom dokumentacije koja nastaje u zdravstvenim ustanovama, ponajprije medicinske, ali i općeposlovne dokumentacije. Međutim, od ukupno šest predavanja samo se dva bave takvim specifičnim pitanjima (uporaba i zaštita podataka iz medicinske dokumentacije pacijenata, vrednovanje i utvrđivanje rokova čuvanja gradiva zdravstvenih ustanova). U preostalim se predavanjima općenito obrađuju pitanja upravljanja i zaštite dokumentacije u elektroničkom obliku, zaštitnoga mikrofilmiranja dokumentacije i normativnog okvira odabiranja arhivskoga i izlučivanja registraturnoga gradiva.

U predavanju *Razkritje zdravstvene dokumentacije pacijenata, ki nastopajo kot (morebitni) tožniki v pravnem postopku (Otkrivanje medicinske dokumentacije pacijenata, koji su /moguće/ stranke u sudskom postupku)* Urban Brulc s pravnog aspekta problematizira pitanje zaštite podataka iz medicinske dokumentacije pacijenata te njihove uporabe u sudskim postupcima. Kroz konkretne primjere i na temelju relevantnih slovenskih propisa (Zakon o parničnom postupku iz 1999., Zakon o zaštiti osobnih podataka iz 2004. i 2005., Zakon o pristupu informacijama od javnoga značenja iz 2006., Zakon o pravima pacijenata iz 2008., Kazneni zakon iz 2012. i dr.) utvrđuje nekoliko zakonskih rješenja o mogućim postupanjima pacijenata s jedne i medicinskih ustanova kao imatelja gradiva s druge strane, ali i sudova, u slučajevima u kojima se u sudskom postupku postavlja zahtjev za uporabom podataka iz medicinske dokumentacije pacijenata.

Janez Kopač u predavanju *Dokumentarno in arhivsko gradivo (Registraturno i arhivsko gradivo)* daje sažet pregled zakonskih odredbi o uvjetima čuvanja i zaštite javnoga arhivskoga i registraturnoga gradiva izvan arhiva (zakonsko određenje arhivskoga i registraturnoga gradiva, vrednovanje i utvrđivanje rokova čuvanja, odlaganje i sređivanje gradiva, odabiranje arhivskoga gradiva, izlučivanje i uništavanje registraturnoga gradiva). Poseban naglasak stavlja na važnost propisnoga i stručnoga provođenja postupka odabiranja arhivskoga i izlučivanja registraturnoga gradiva kod stvaratelja, kao preduvjeta za kvalitetno upravljanje dokumentacijom kod stvaratelja, ali i prakse da se u arhive preuzima samo ono gradivo koje je doista vrijedno, tj. od trajnoga značenja.

U predavanju *Kreiranje Notranjih pravil (Izrada Internih pravila)* Tatjana Hajtnik prikazuje odredbe valjanih slovenskih arhivskih propisa u dijelu koji se odnosi na upravljanje gradivom u elektroničkom obliku te daje konkretne savjete u svezi s izradbom i certificiranjem internih pravila stvaratelja o zaštiti gradiva u elektroničkom obliku.

Na pitanja zaštite i upravljanja elektroničkim gradivom odnosi se i predavanje *Varstvo gradiva v digitalni obliki (Zaštita gradiva u elektroničkom obliku)*, u kojem Jože Škofljanec govori o ključnim čimbenicima koji utječu na učinkovitost zaštite i dugoročnoga očuvanja elektroničkoga gradiva. Daje pregled najčešćih nositelja i oblika elektroničkoga gradiva (evidencije, dokumentacijski sustavi, e-pošta, mrežne stranice), s posebnim naglaskom na očuvanje sadržaja elektroničkih dokumenata i njegove dostupnosti za korištenje.

U predavanju *Mikrofilm – Iz preteklosti v prihodnost (Mikrofilm – Iz prošlosti u budućnost)* Irena Eiselt govori o postupcima mikrofilmiranja gradiva. U prvom dijelu predavanja daje povijesni pregled vrsta mikrofilmova i postupaka mikrofilmiranja od 19. st. do danas. U drugom dijelu predavanja daje pregled postupaka mikrofilmiranja u američkim knjižnicama te konkretnih iskustava u svezi s mikrofilmiranjem, korištenjem i uvjetima pohrane mikrofilmova u Narodnoj i sveučilišnoj knjižnici u Ljubljani.

Vladimir Žumer u predavanju *Enotni klasifikacijski načrt za razvrščanje poslovne in zdravstvene dokumentacije z roki hranjenja za zavode s področja zdravstva (Jedinstveni klasifikacijski plan za organizaciju poslovne i medicinske dokumentacije s rokovima čuvanja za ustanove s područja zdravstva)* daje pregled normativnih zahtjeva za izradu jedinstvenoga klasifikacijskog plana s rokovima čuvanja za ustanove s područja zdravstvene djelatnosti, utvrđenih međunarodnom normom ISO 15489, specifikacijom MoReq (2001, 2008, 2010) te slovenskim arhivskim propisima. Tomu je priložen i prijedlog jedinstvenoga klasifikacijskog plana s rokovima čuvanja za ustanove s područja zdravstvene djelatnosti. Izrađen je metodološki prema poslovnim funkcijama, a obuhvaća i konvencionalno i elektroničko gradivo.

Promatrana kao cjelina, prikazana predavanja omogućuju uvid u slovenska zakonska rješenja, teorijske pristupe i praktična iskustva na području zaštite arhivskoga i registraturnoga gradiva izvan arhiva. U odnosu na hrvatske arhivske propise, teoriju i praksu na području zaštite i čuvanja gradiva izvan arhiva, mogu biti podloga za njihovu usporedbu, ali i poticaj za njihovo preispitivanje i poboljšanje.

Nenad Bukvić